

**CENTRUL NAȚIONAL
DE EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

CONCURSUL PENTRU OCUPAREA POSTURILOR DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE VACANTE/ REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

PROGRAMA PENTRU

LIMBA ȘI LITERATURA LATINĂ

București

2010

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă își propune să valorifice achizițiile lingvistice și culturale ale antichității greco-romane, actualizate în context modern european, ca factor de unitate al țărilor vorbitoare de limbi romanice sau nu.

Interesul pentru studiile clasice a fost mereu o constantă a învățământului românesc atât la nivel universitar, cât și preuniversitar, iar odată cu integrarea României în Uniunea Europeană, școala românească a confirmat buna tradiție didactică în domeniu, aliniindu-se și la abordarea modernă inter- și transdisciplinară.

Prezentele propuneri privind evaluarea etapelor de formare continuă a personalului didactic se adresează profesorilor de limba latină din gimnaziu, clasa a VIII-a, și din liceu, clasele IX-XII și XIII.

Programa de concurs este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru limba și literatura latină. Ea este concepută astfel încât să răspundă schimbărilor intervenite în activitatea didactică din perspectiva noii abordări curriculare a disciplinei limba și literatura latină în gimnaziu și în învățământul liceal. Examenul este orientat spre a evalua calitatea concepției didactice și modalitățile concrete prin care profesorul pune elevii în situații de învățare eficiente, apte de a conduce la formarea capacităților și a competențelor prevăzute în programele școlare.

Urmărind obiectivele generale și specifice ale disciplinei, programa este astfel structurată încât să coreleze domeniul specialității (limba și literatura latină) cu științele conexe: metodică și pedagogia. Este important ca profesorul să poată demonstra felul în care aplică în actul didactic aceste competențe în mod adecvat, creativ și reflexiv.

De asemenea, competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară, sistematică în realizarea activităților didactice.

I. Competențe evaluate:

1. Limbă și literatură

Domenii de competență	Unități de competență
Comunicare	Comunicarea în relația profesor-elev; Demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.
Curriculum	Cunoașterea conținuturilor specifice ale disciplinei. Înțelegerea și cunoașterea structurilor gramaticale specifice limbii latine; cunoașterea metodelor de analiză și interpretare a textului literar. Capacitatea de a traduce în și din limba latină texte de diferite tipuri. Realizarea conexiunilor între conținuturile disciplinei (limba, literatura, mitologie, elemente de istorie, cultură și civilizație) și problemele de învățare specifice domeniului. Valorificarea unor elemente de fonetică, morfo-sintaxă și lexic în limbile moderne. Elaborarea proiectului didactic.
Evaluare	Capacitatea de evaluare a cunoștințelor elevului.

2. Metodică

Comunicare	Conștientizarea exigențelor relației de comunicare a profesorului: elevii, familia, comunitatea, colectivul didactic și managerial; Capacitatea de a construi un climat educativ interactiv de cooperare stimulat.
Curriculum	Proiectarea parcursului disciplinar: obiective cadru și obiective de referință ale disciplinei; modele ale activității de învățare; conținuturi și concepte operaționale ale acestora. Capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi: - aplicarea adecvată a principiilor și metodelor specifice de abordare a noțiunilor de limbă (fonetică,

	<p>vocabular, morfologie, sintaxă, stilistică);</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea diverselor modalități de abordare a textului literar; - aplicarea creativă și reflexivă a cunoștințelor despre predarea-învățarea disciplinei; - selectarea și proiectarea unor conținuturi pentru programe de opționale de tipul aprofundare/extindere; - analizarea unor proiecte pentru opționalul ca disciplină nouă sau pentru opționalul integrat. <p>Capacitatea de proiectare și realizare a demersului didactic trans-, inter- și multidisciplinar.</p>
Evaluare	<p>Capacitatea de proiectare și realizare a evaluării competențelor dobândite de elevi.</p> <p>Selectarea și aplicarea unor metode de evaluare adecvate obiectivelor sau competențelor vizate.</p>
Formarea elevilor	<p>Capacitatea de a adecva demersurile didactice la particularitățile de vârstă și la specificul dezvoltării intelectuale a colectivului de elevi.</p> <p>Oferirea unui model al disciplinei ca exercițiu de lectură, reflecție și transfer interdisciplinar în stilul personal de muncă intelectuală.</p>

II. Conținuturi

Teme de limbă

1. *Sistemul fonologic al limbii latine*

- a. vocalismul: clasificarea vocalelor, apofonia vocalică; modificări cantitative și calitative; diftongii;
- b. accentul; regulile de accentuare;
- c. pronunția.

2. *Structura morfologică a limbii latine*

- a. morfologia numelui: categoriile gramaticale nominale; flexiunea substantivului, adjectivului și a numeralului; tipuri de flexiune; paradigme;

- b. flexiunea pronominală; clasificare;
 - c. morfologia verbului: categoriile gramaticale; tipuri flexionare, particularități (verbe care nu se încadrează într-un tip flexionar anume);
 - d. părțile de vorbire invariabile: adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția.
3. *Sintaxa propoziției*
- a. subiect, predicat, atribut, apozitie, numele predicativ, complementul;
 - b. funcțiile sintactice ale cazurilor;
 - c. acordul părților de propoziție; topica părților de propoziție.
4. *Sintaxa frazei*
- a. coordonarea și subordonarea; propozițiile principale; propoziții subordonate;
 - b. valorile conjuncțiilor *ut* și *cum* și folosirea modurilor în propozițiile introduse de acestea; sintaxa modurilor nepersonale;
 - c. concordanța timpurilor în fraza latină;
 - d. *oratio obliqua*.
5. *Lexicul limbii latine*
- a. componența lexicului;
 - b. repartitia tematică și stilistică a lexicului latin;
 - c. mijloace de îmbogățire a lexicului: derivarea și compunerea;
 - d. privire comparativă cu lexicul limbilor moderne: formule și clișee internaționale, sufixoide și prefixoide, limbaje specializate.
6. *Caracterul latin al limbii române.*

Teme de literatură

1. *Literatura latină în secolul I a. Chr.*
- a. Caius Iulius Caesar
 - viața și opera (*De bello Gallico*);
 - activitatea politică;
 - valoarea documentară și literară a comentariilor;

- contribuții la dezvoltarea limbii latine literare.
- b. Caius Sallustius Crispus
 - viața și opera (*De coniuratione Catilinae*);
 - concepțiile istorice și politice;
 - originalitatea stilistică.
- c. Marcus Tullius Cicero
 - direcțiile generale ale activității cultural-literare (*In Catilinam, Orator, Pro Archia poeta, De amicitia*);
 - concepțiile politice;
 - teoria și practica oratorică;
 - arta și stilul;
 - contribuția la îmbogățirea limbii latine literare.
- d. Titus Lucretius Carus
 - opera (*De rerum natura*);
 - poezie și filosofie în opera lucrețiană.
- e. Publius Vergilius Maro, poetul național al romanilor
 - viața și opera;
 - *Cecini pascua, rura, duces*: leit-motive tematice în opera vergiliană: structurarea universului poetic vergilian.
 - *Eneida* – opera reprezentativă pentru istoria și cultura romană;
- f. Quintus Horatius Flaccus
 - viața și opera (*Carmina, Epistulae*);
 - poetica clasicismului;
 - teme majore ale liricii horatiene.
- g. Publius Ovidius Naso
 - viața și opera (*Metamorphoseon libri, Tristia, Pontica*);
 - mitul și semnificația acestuia în opera lui Ovidiu și în literatura universală;
 - poezia exilului;
- h. Titus Livius
 - viața și opera;
 - arta portretului în *Ab Urbe condita*;
 - stil și artă literară;

- concepțiile istorice și morale.

2. *Literatura latină în perioada imperială*

a. Petronius și romanul latin

- condiția umană și fresca socială;
- umorul;
- teme și motive recurente în literatura universală.

b. Publius Cornelius Tacitus

- viața și opera (*Historiae, Annales*);
- valoarea documentară și literară;
- concepțiile istorice, politice și morale;
- umanismul scriitorului;
- limba și stilul.

3. *Literatura creștină*

Aurelius Augustinus

- viața și opera; *Confessiones, De civitate Dei*;
- locul autorului în cultura antichității târzii.

Teme de metodică

1. Școala ca sistem; Curriculum Național și politica educației naționale: opțiunea pentru studiul limbilor clasice, motivația învățării.
2. Participarea limbii latine, ca disciplină de învățământ, în Curriculum-ul Național; modele de proiectare curriculară la clasele VIII-IX și X-XIII; grile orare, corelația obligatorie, trunchi comun – CD - CDȘ.
3. Pedagogia diferențiată și centrarea pe elev ca principii fundamentale ale învățământului gimnazial și liceal; obiective minimale și de extensie în proiectare, învățare și evaluare.
4. Corelarea eficientă a conținuturilor disciplinare cu competențele vizate de efortul formativ al parcursului didactic de limba latină, având ca finalitate integrarea în viața socială și profesională.

5. Pragmatismul metodei în aplicarea curriculum-ului: statutul și semnificația conceptului de metodă în activitatea didactică, taxonomia metodelor de învățământ, eficiența metodelor de învățare în formarea și consolidarea competențelor de bază ale elevilor.
6. Corelarea obligatorie a segmentelor de proiectare, învățare și evaluare, cu toate palierele disciplinare: practica rațională a limbii, formarea reprezentărilor culturale și atitudinale, modele ale muncii intelectuale.
7. Proiectarea parcursului disciplinar:
 - a) obiective cadru, de pedagogie generală;
 - b) obiective de referință ale disciplinei, cu modele de activități de învățare;
 - c) conținuturi și concepte operaționale ale acestora.
8. Strategii didactice ale învățării:
 - a) traducere și interpretare de text (vocabular, gramatică, abilități referențiale și răspunsul personal);
 - b) cunoștințe despre limbaj (etimologii, terminologii, mecanismul interior al limbii și evoluția sensurilor);
 - c) lumea romană (cunoștințe actualizate despre lumea greco-romană, comparația și răspunsul personal).
9. Evaluarea (obiective ale evaluării, tipuri de evaluare, tehnici specializate: diagnoza, evaluarea continuă, evaluare formativă și sumativă).
10. Modelul disciplinei ca exercițiu de lectură, de reflecție și de transfer interdisciplinar, la nivelul proiectării, al învățării și al evaluării.
11. Evaluarea continuă a randamentului profesional în sistem; exigențe profesionale ale relației cu elevii, școala, comunitatea; manageriat; informatizare.

BIBLIOGRAFIE

I. Pentru teme de limbă

- Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, ediția a III-a, Editura Humanitas, București, , 2001;
- Coteanu, Ion, *Originea limbii române*, Editura Academiei RSR, București, 1981;
- Guțu, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, Editura Științifică, București, 1973, reeditat la Editura Humanitas, București, 2007;

- Sala, Marius, *De la latină la română*, Editura Univers Enciclopedic, București, pp. 61-100, 114-133;
- Slușanschi, Dan - *Sintaxa limbii latine*, Editura Universității București, București, 1984, 2 vol., ed. a II-a; 2000, ediția a III-a revăzută;
- Pârlog, Maria, *Gramatica limbii latine*, revizuită și adăugită de Gabriela Creția, Editura ALL, București, 1996, 1998;
- Bujor, I.I. - Chiriac, Fr., *Gramatica limbii latine*, Editura Științifică, București, 1971;

II. Pentru teme de literatură

- Bayet, Jean, *Literatura latină*, traducere de Gabriela Creția, Editura Univers, București, 1972;
- Cizek, Eugen, *Istoria literaturii latine*, 2 vol., Societatea Adevărul S.A. București, 1994;
- Ferrari, Anna, *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Editura Polirom, Iași, 2003;
- Grimal, Pierre, *Civilizația romană*, Editura Minerva, București, 1973;
- Grimal, Pierre, *Literatura latină*, Editura Teora, București, 1997;
- Grimal, Pierre, *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Editura Saeculum, I.O., București, 2003;
- Negrescu, Dan, *Literatura latină, autori creștini*, Editura Paideia, București, 1996;

Traduceri

- Catul, *Poeme*, traducere de Theodor Naum, E.P.L, București, 1969;
- Cicero, *Opere alese*. Prefață și ediție îngrijită de G. Guțu, Editura Univers, București, 1973;
- Horatius, *Opera omnia*, vol. I-II, ediție îngrijită de Mihai Nichita, Editura Univers, București, 1980;
- Lucretius, *Poemul naturii*, traducere de Theodor Naum, prefața de Tudor Vianu, București, 1963;
- Ovidius, *Opere*, Editura Gunivas, Chișinău, 2001;
- Petroniu, *Satyricon*, traducere de Eugen Cizek, Editura Paideia, București, 2003;
- *Proza narativă latină*, traducere de Ion Teodorescu, studiu introductiv, prezentări și note de Mihai Nichita, București, 1972;

- Sfântul Augustin, *Confesiuni*, traducere de Gh. I. Șerban, Editura Humanitas, București, 1998;
- Tacitus, *Annale*, traducere de Gheorghe Guțu, București, 1995;
- Tacitus, *Istorii*, traducere de Gheorghe Ceașescu, București, 1998;
- Vergilius, *Eneida*, traducere în versuri de G. I. Tohăneanu, Timișoara, 1994;
- Vergilius, *Bucolice și Georgice*, traducere de G. I. Tohăneanu, Timișoara, 1997;

Texte literare - suport

(traducere și comentariu)

1. Lucretius, *De rerum natura*, III, 1-30;
2. Catullus, *Carmina*, *Ad Lesbiam*, *Otium molestum est*, *In Ciceronem*;
3. Caesar, *De bello Gallico*, VII, 1-7;
4. Cicero, *Pro Archia poeta*, VI, 11; *In Catilinam*, I, 1-6;
5. Vergilius, *Bucolica a IV-a*; *Georgica*, II, 136-176; *Aeneis*, II, 1-56;
6. Horatius, *Carmina*, I, 9; II, 14; III, 30; *Ars poetica*, vv. 1-37;
7. Titus Livius, *Ab Urbe condita*, XXI, 1-10,
8. Ovidius, *Tristia*, III, 10;
9. Tacitus, *Annales*, I, 1-10;

III. Pentru teme de metodică

- ***. *Ghid metodologic de aplicare a programei de limba latină, gimnaziu, liceu*, CNC, 2002;
- *** *Ghid metodologic de aplicare a programei de limba latină*, Editura Aramis, 2002;
- ***. *Programele școlare, în vigoare, pentru clasele a VIII-a – a XII-a*;
- Cerghit, Ion, (coord.). *Curs de pedagogie*. București, T.U.B, 1988;
- Stoica, Adrian (coord.), *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, Editura Pro Gnosis, București, 2001;

Manuale

- Ionescu, Doina, Vlădulescu, Cireșica, Mincu-Georgescu, Despina, *Limba latină, manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Aramis, București, 2004;

- Frișan, Cornelia, *Limba latină, manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Sigma, București, 2000;
- Mușetescu, Elena, *Limba latină, manual de limba latină pentru clasa a VIII-a*, Editura Polirom, Iași, 2001;
- Fischer, Iancu, Giurgiu, Ecaterina, *Limba latină, manual pentru clasa a IX-a*, E.D.P., București, 2004, 2008;
- Tudorache, Lidia, *Limba latină, manual pentru clasa a X-a*, E.D.P., București, 2005;
- Tudorache, Lidia, *Limba latină, manual pentru clasa a XI-a*, E.D.P., București, 2006;
- Tudorache, Lidia, *Limba latină, manual pentru clasa a XII-a*, E.D.P., București, 2007;
- Dună, Monica, Pârvu, Ștefana, *Limba latină, manual pentru clasa a IX-a*, Editura Humanitas, București, 2004
- Dună, Monica, *Limba latină, manual pentru clasa a X-a*, Editura Humanitas, București, 2010;
- Dună, Monica, *Limba latină, manual pentru clasa a XI-a*, Editura Humanitas, București, 2005, 2007;
- Dună, Monica, *Limba latină, manual pentru clasa a XII-a*, Editura Humanitas, București, 2007;
- Lucan, Silvia, Neagu, Carmen, Hristache Eugenia, *Limba latină, manual pentru clasa a XI-a*, Editura Art, București, 2007;

- Drăgulescu Constantin, *Metodica predării limbii latine*. București, 1966;
- Drăgulescu Constantin, *Perfecționarea metodologiei predării*, București, 1978;
- Ionescu, Miron, *Lecția între proiect și realizare*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982;
- Landsheere, G., *Evaluarea continuă a elevilor și examenele*, E.D.P, București, 1975;
- Marinescu-Himu Maria, *Metodica predării limbii latine*, E.D.P., București, 1964;
- Popescu, David, *Valoarea educativă a studiilor clasice*, E.D.P., București, 1972;

- Fischer Iancu, *Proiect al unui sistem unitar pentru învățământul limbii și literaturii latine în Studii clasice*, XVI, 1974;
- Guțu Gheorghe, *Antichitatea clasică și învățământul liceal în Studii clasice*, IX, 1967;
- Guțu Gheorghe, *Traducerea din limba latină (Valoarea în învățământ și în formarea intelectuală a omului) în Studii clasice*, VI, 1964;

- Leric, I., *Jocuri instructive în predarea limbii latine*, în Revista de pedagogie, nr. 7/1980;

Grupul de lucru:

Prof. Stela ACHIM, inspector de specialitate limba și literatura română-limbi clasice, ISJ - Hunedoara

Prof. Elena CRĂCEA, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța

Prof. Luminița GHEORGHIU, Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, București